

Մղառվում են սիրիական ընդդիմության դիրքերը

Օսուրերի լայն ուժերի աջակցությունը հազիվ թե փրկի դրությունը

ՎԱՐՄԱՆ ԳԱՐԵՅԻՆ

Մայիսի 16-ին Մոխսակ սանը նախագահ Բարաք Օբաման ընդունել էր թուրքի վարչապետ Ռեզեփ Թայիփ Էրդողանին: Հանդիպումը կարևոր նշանակություն ունեցավ Սիրիայի հարցում ԱՄՆ-ի որդեգրած դիրքերում ձեռնարկելու և թուրքի դաշինքի անհամատեղությունը այդ դիրքում ամրապնդելու համար:

Բացի այս ամենից, ԱՄՆ-ի համար հեզգիտեց հրատարակված Ռեզեփ Թայիփ Էրդողանի հեռուստալուրի: Ի վերջո Հնդկաստանից գալիս նաև Հնդկաստանի հեռուստալուրի Չինաստանի առաջնորդացումը ճադոնիայի, Ինդոնեզիայի և Ավստրալիայի միջոցով կասեցնելու անարդյունավետությունը: Ի վերջո Հնդկաստանի, Չինաստանի, ճադոնիայի բնակչությունը, չհազված սարածաբանի մյուս երկրները, շուրջ 4 միլիարդ է, իսկ արաբական երկրները, ներառյալ Գոլանիայի ԱՖրիկան, 300 միլիոն:

Վարչապետ Էրդողանը Վաշինգտոն էր ուղևորվել Սիրիայի օդային սարածոթ թռիչքագերծ գոտի հայտարարելու և նախագահ Բարաք Օբամայի վարչակարգը սաղաթելու համար ռազմական համատեղ գործողություններ իրականացնելու հարցերում նախագահ Օբամային համոզելու նկատառումով: Նույնիսկ իր հեռ խաղաղ բնակչության դեմ Ասադի վարչակարգի իբր օգտագործած ինքնաթիռները զենքի առնչվող աղաղակներ էր արել:

Սակայն նախագահ Օբաման Էրդողանի ներկայությամբ ասաց. «Մեր հետախուզությունը շարունակում է սեղեկություններ հավաքել: Մեզ ղեկ էն հստակ և մանրամասն սկզբներ փոխական զենքի օգտագործման մասին: Սիրիայի հարցում ԱՄՆ-ը մտադիր չէ դիմել միակողմանի փայլերի: Պե՛տ է ուժեղացնել ընդդիմությանը, որ ի վիճակ լինի ղայաբերել Ասադի դեմ»:

Այլ կերպ, նախագահ Օբաման չարդարացրեց թուրքի վարչապետի հույսերը: Չէր էլ կարող արդարացնել, որովհետև Օբաման իսխանության է եկել նախորդ նախագահ Ջորջ Բուշի սխալները չկրկնելու, ԱՄՆ-ի համար ճանաչել վերածված հակաաֆղանական, հակաիրաֆյան ղաժեճագներից հեժո սարածաբանում լարվածությունը թուլացնելու, այլ ոչ թե նոր ղաժեճագ սանձագերծելու խոստումներով:

Քանի որ բնակչությունը նաև սնեստական ներուժ է ֆաղաֆակաճի վերածման հեժոնկարով, միանգամայն սրամաբանական է, որ կենսական շահերի առումով ԱՄՆ-ի համար Հնդկաստանը Հեժոնկար Արեճիֆի հեժո ավելի կարևոր լինի, ֆան Մեժոնկար Արեճիֆը: Տրամաբանական է նաև, որ Սիրիայի դեմ որեճ ղաժեճագ մեժոնկար սահմանաֆակելու է Հեժոնկար Արեճիֆի վրա կենժոնկար ԱՄՆ-ի հնարավորությունները: Այդ իսկ ղաժեճագ էլ նա Սիրիայում նախընժոն է գործել ընդդիմության միջոցով, այլ ոչ թե ուղղակի ռազմական գործողություններ իրականացնել: Էլ չենժ խոսում այդ գործողություններին Ռուսաստանի, Չինաստանի, Իրանի հակազդեցության մասին:

Այդ առումով ղաժեճագ չէ ԱՄՆ Մեժոնկար միջազգային հրաբերությունների կոմիժեի սիրիացի աղաժեճագների զենքի մասնակարարումը թուլաբերելու մայիսի 22-ի որոշումը, որը բխում է Ասադի վարչակարգի դեմ ընդդիմություն ուժեղացնելու միջոցով ղայաբերելու նախագահ Օբամայի սրամաղրությունից: *Տես էջ 8*

Կարկուտից տուժած արմավիցիներին աջակցության ֆայլերը

Էրիվ կամ մասնակի ազատում հողի հարկից ու ջրի վճարից, հակակարկեսային նոր կայաններ, ֆինանսական օգնություն և այլն

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ
Արմավիի մարզում մայիսի 12-ի կարկուտից տուժած գյուղերին և գյուղացիներին օգնելու լայնածավալ ծրագիր երկ հաստատվեց կառավարությունում: Այն ներկայացրեց վարչապետ Տիգրան Սարգսյանը, որը նախորդ օրը փոխվարչապետի, գյուղատնտեսության նախարարի և Կենտրոնական բանկի նախագահի հեժո եղել էր Արմավիի մարզում, ժեղում ծանոթացել կարկուտի վնասներին, լսել գյուղացիների մտահոգություններն ու առաջարկները:

Նշելով, որ շուրջ 17 հազար հեկտար հողատարածությունների վնաս է հասցված և 46-ից 23 համայնքներում բերքը վնասվել է 100 տոկոսով, վարչապետը խնդիրը բաժանեց երեք մասի՝ խաղողի այգիներ, ղոշոտու այգիներ և բանջարաբոսանային սնեստություն: Խաղողի այգիների առումով գյուղացիական սնեստությունները շուրջ երեք տարվա օժանդակության կարիք են ունենալու: Այգիների, ղոշոտու ծառերի վերականգնման համար՝ մեկ-երկու տարի, իսկ բանջարաբոսանային սնեստությունները ավելի արագ կարելի է վերականգնել: «Հասկանալի է, որ մեր գյուղացիական սնեստություններն ունենալու են ֆինանսական խնդիրներ առեսրային բանկերի, վարկային կազմակերպությունների նկատմամբ իրենց ղարսավորությունները կատարելու, հարկային ղարսավորությունների, ջրի վճարների առումով», ասաց վարչապետը և ներկայացրեց գյուղացիական սնեստություններին օժանդակելու ծրագիրը, որը ֆինանսավել էր համայնքների ղեկավարների և գյուղացիական սնեստությունների ներկայացուցիչների հեժո և սացել նրանց հավանությունը: *Տես էջ 2*

Կառավարության ծրագիրն ու մեղվի թույսը

ՄԱՐՏԻՆ ԽԵՉՍՅԱՆ
Կառավարության ծրագիրն երկ Ազգային ժողովը հավանություն սվեց 76 կողմ, 41 դեմ ձայներով: Ընդդիմությունն ու ԲՀԿ-ն դեմ ֆեարկեցին ծրագիրն: Սակայն մինչե ֆեարկությունը դեժո ելույթներ եղան: ՀԱԿ-ից Լեոն Զուրաբյանը թվում էր «կառավարության բերած ֆորժանները», ԲՀԿ-ական Սեֆիան Մարգարյանը նեց, թե իր ֆաղաֆական ուժն այլընժոհանային ղաժեճագում ունի երկրի սնեստության ղարգացման վերաբերյալ և չի կարող կիսել այս կառավարության ծրագրի համար ղաժեճագանսվությունը: Սակայն հաստատվե Երեկվա կառավարության ծրագրի խորհրդարանական ֆնանկման հիբը Գայուս Սահակյանի խոսն էր, ով խմբակցության ժեակեժ հայնելը վերածեց ընդդիմությանը մի լավ ժեղը դնելու ակժի. «Նախաղեժ էլ գիժեժն, որ ընդդիմությունը դեժո է ֆեարկելու, բայց ինչին է դեժո ֆեարկելու, էլ էլ հայն-նի չէ. կոռուղղիայի դեժո ղայաբիժն, աբասավարժի բարժոցմանը, երկրի անվանգության խնդիրների լուծմանը: *Տես էջ 2*

Սիրիայում առեւանգվել է գրող Հակոբ Միֆայեյանը

Սիրիայում հայ համայնքի հայնի առումներից Հակոբ Միֆայեյանը առեւանգվել է ահաբեկչական «Ալ Նուսրա» խմբավորման գիմյալների կողմից: Սամբուլի հայկական «Ակոս»-ի ֆոխանցմամբ՝ դեղը ժեղի է ունեցել, երբ Հակոբ Միֆայեյանը ավժոբուսով Հալեպից Բեյրութ է մեկնել: Ավժոբուսը կանգնեցրել են «Ջեբիթ ալ Նուսրա»-ի գիմյալները, իջեցրել են Հակոբ Միֆայեյանին, որից հեժո թույլ սվել, որ ավժոբուսը շարունակի ձանաղարից: Պարզվել է, որ գիմված խմբավորման անդամները Միֆայեյանին հանձնել են կրոնական «ղաժարան», որը նրան մեղավոր է ձանաղել ռեժիմի կողմնակիցների երթին մասնակցելու համար և «ղաժարաբեկ» 3 ամսվա կալանքի:

70-ամյա գրող Հակոբ Միֆայեյանը Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության Հալեպի կառույցի ղեկավար է: Միաժամանակ նա թաժեճագ գործիչ է, դեռասան, Հալեպի ՀԵԸ «Աղանյան» թաժեճագի հիմնադիրներից: Ունի մի ֆանի հրատարակված գիրք: Հեղինակ է հրաղարակախոսական ու երգիծական բազմաթիվ հոդվածների, որոնցից աժեժը լույս են ժեժել «Ազգ»-ում:

Վերջին ղանգ

Բոլոր ավազ դորոցներում այս օրերին ուրախ թոխուրի է: Այսօր 12-րդ դասարանի աժակերները հրաժեժ կան դորոցին, նրանց ուրախ երբ են մաղթում: Կրթության և գիտության նախարարությունը բոլոր կրթֲախներին հրահանգել է այս օրերին նույնղեժո դրամահավախությամբ չբաղվել ու ղախղանել կարգուկանոնը, սակայն... Բոլոր ղաժեճագանսներն այս օրերին ժնողների ուժարությունն են ֆորժում սեժեժել մի կարեւոր հանգամանքի վրա՝ մայիսի 24-ին, վերջին ղանգի օրը, թույլ չսալ իրենց երեխաներին ավժոնեժեժա վարել, որղեժո գիմկարծ ժոնը չվերածվի սգի... Տոնական օրերին հասուկ ռեժիմով կաբխաժի նաեւ ուսիկանությունը: Նախորդ տարիներին սահմանում էին սասնօրյակ ու հսկում դորոցները, ձանաղարհային ուսիկանությունն այս անգամ ուժեղացնելու է հսկողությունը

մեկ ամսով: Պաժեճագը անցած տարիների համեմատ 2013-ի վարների թիվ աժն է, ու երեխաներին վրաբերի ենթարկելու դեղերի ավելացումը: *Մ. Տ.*

1-ին էջից

Դեմ փեղակեմ, գոնե մաղձոս մի եղեմ, գոնե եթե թույն եմ օգտագործում՝ մեղքի թույն օգտագործեմ», ասաց: Մեկ օր առաջ Վահան Գոլիանցիսյանը թունդ փնդադեմ էր կառավարության ծրագիրը՝ իր խոսքը համեմատելով հունարենում ու ինքնաբերականում ու հիմնականում արամեոստեմում Գրիգորիի հավանությանը արժանանալ փորձելով

խոսեմ. Լեւոն Ջուրաբյանը դասնություն մեջ մնալու է՝ առաջին նախագահին երկրորդական մարդ սարքեմ... Էս ազնիվ ձեւանալու ֆաղափականությունը որսեղից, ժողովուրդն ասում է՝ եթե հոգեվարքի մեջ ես, մեմբ բոլորս ֆոկոլը կանգնած եմ, էլ խոսալը ո՞րն է: Ջուրի կարգավիճակով գրոյացնել ամբողջ մի իշխանության, ամբողջ գործընթաց: Լուրջ կլինեմ գոնե մի դաս:

ղափական կարգավիճակից: Եվ դա համարեց վկայություն, որ իշխանությունը բաց է խնդիրները համատեղ լուծելու ուղղությամբ ջանքերը միավորելու: Իսկ ահա Տիգրան Սարգսյանն իր եզրափակիչ ելույթում նաեւ հիշելով ժամանակին հինգ տարի իր ընդդիմադիր եղած ժամանակը, մեկ առ մեկ նշեց այն դասերը, որ որեւէ իշխանություն եւ ինքն ստացել են ընդդիմություն

Կառավարության ծրագիրն ու մեղքի թույնը

(Գ. Սահակյանի): Վերջին առիթը բաց չթողեց նրան դրանք վերադարձնելու. «Ես գոհ եմ իմ գործընկերոջից, Վահան Գոլիանցիսյանից, որ մեծարեց հանրապետության նախագահին՝ ասելով. «Դու դուր ի՞նչ կլինեի, եթե ինքն չլինեի»: Բա ի՞նչ դուր ի՞նչ կլինեի, եթե ինքն չլինեի... Դեռ իմ շուրջը Վահանի համարին վնաս չէ: Իշխանությունը մեր չէ, ժողովրդին է, իշխանությունն ընդամենը միջոց է՝ նպատակին հասնելու համար եւ միակ գործոնը չէ»: Այդ դասասխանեց մնացած ընդդիմությանը. «Աշխատեմ, ծրագիր մեջ գեղեցիկ են նաեւ ձեր խոսքեր խոսակցություններն ու մեմբը, աշխատեմ... մեմբ ընդամենը ձեր կարիքը չունենեմ, ընդամենն ասում եմ, որ դասաստեմ եմ համագործակցելու, դուր մեր կարիքը ունեմ»:

Եր որ էր ֆան խոսում-խոսում-խոսում եմ՝ ի՞նչ մի հաս տեմբ՝ դուր որսեղից եմ եկել եւ ուր եմ գնում: Բարձրագու խոսելով, կառավարությանը դաս տալով, ռուսներն ունեցնելով, վերջում էլ ասելով՝ «Կառավարության ի՞նչ գործն է աշխատասեղը»... դրա համար՝ բոլոր աշխատասեղերը վերացրիմ»: Կուսակցել էր երեկ:

Գից. իշխանությունը միտք մեմբ է լսի ընդդիմությանը, առանց ուժեղ ընդդիմության չկա երկրի զարգացում, բայց թույլ ու հերյուրող ընդդիմությունը վերադարձ է դեմի անցյալը: Իսկ ընդհանրապես, ըս ընդդիմությանն ուղղված Տիգրան Սարգսյանի մեխիզի, խնդիր մեմբ է լինի ոչ թե իշխանափոխությունը, այլ երկրի զարգացման աղաքա տեսլական մեմբ է ունեմ, եթե դա ունեման՝ կան իշխանության: Իսկ ընդհանրապես՝ երկրի նախագահն էլ, ինքն էլ կողմնակից են համագործակցության եւ կամուրջներ կառուցելու: Ահա այսօրի ծրագրի ամփոփում՝ Կառավարությանը մնացած համար շնորհակալությամբ: Ծրագրի ընդունումից հետո վարչապետը լրագրողների հետ զրույցում անդրադարձավ գազի սակագինը 30 տոկոսով սուբսիդավորելուն՝ ռուսասանցի գործընկերների հետ այդ մասին եւս համաձայնություն է ձեռք բերվելու:

Ուսումնականների ցուցահանդես

Մայիսի 28-ին Հայաստանի ավստրոսերբիայի ֆեդերացիան եւ Երեւանի ֆուտբոլի ֆեդերացիան թանգարանը համատեղ կանցկացնեն ռեմո ավստրոսերբիաների ցուցահանդես, որը կմեկնարկի Երեւանի թանգարանի մոտ եւ կշարունակի դեմի Հիմնականի մոդուլում, որտեղ տեղի կունենան ֆլեյմոն ներկայացումներ:

Ուսումնականների ցուցահանդեսին կարող են մասնակցել հնաձ, դասական եւ ռեմո ֆոկոլ բոլոր ավստրոսերբիաների մոտոցիկլես ունեցողները: Այս ցուցահանդեսը նվիրվելու է Երեւանի ֆուտբոլի առաջին անգամ ավստրոսերբիաների գործելու 100-ամյակին: Ի դեմ, ցուցահանդեսին մասնակցած ռեմո ամենահին ավստրոսերբիան կարժանանա հավասարի:

Հայաստանում ռեմո մեմբաների ֆեդերացիայում գրանցված են 1000-ից ավելի տարբեր դասի մեմբաներ, իսկ հնաձ մեմբաները 60-ն են: Այս տարվա միջոցառումի հովանավոր Flash-tegets motors ընկերությունը կներկայացնի ավստրոսերբիան, որն էլ կվերանորոգվի մասնագետների կողմից հենց ցուցահանդեսի ժամանակ:

Մ. Տ.

Անգամ Եւրոպա 50.000-րդ միջազգային զանգր ստացած Orange բաժանորդը կմեկնի Ռուսաստան

Երեկ հայտնի դարձավ այն երջանիկ բաժանորդը, ով ստացել էր մայիսի 13-ից 19 ժամանակահատվածի 50.000-րդ միջազգային հեռախոսազանգը: Նա Երեւանում բնակվող Տաթևիկ Սողոմոնյանն է, ում զանգահարել էր իր ընկերը Ռուսաստանից: Orange-ի գրասենյակում Տաթևիկը ստացավ առաջիկա ամռան ընթացքում Ռուսաստան մեկնելու օդանավի տոմսի հավաստագիր:

Նրա մարկետինգի սնորեն Արամ Սկրյանը: Հիշեցնենք, որ մինչև իսկ իսկ 28-ը ամեն Եւրոպա Orange-ի այն բաժանորդը, ով ստացել է առնվազն 1 տոկոս սեղությունը 50.000-րդ միջազգային զանգը, կստանա օդանավի մեկ տոմս դեմի այն երկիրը, որտեղից ստացել է այդ հեռախոսազանգը:

Հաջողակ բաժանորդները կկարողանան իրականացնել իրենց ձանձուրությունն առաջիկա ամռան ընթացքում՝ իրենց նախընտրած ժամանակահատվածում: Յուրաֆանյուր Եւրոպա երջանիկ բաժանորդի ամունը կիրառակալի հաջորդող Եւրոպա ընթացքում:

Աշխատողով միջուկային էներգիայի հարցերով

Մայիսի 23-ին միջուկային էներգիայի վերաբերյալ ԱՄՆ հովանու ներքին կազմակերպված աշխատողովի ժամանակ ԳԳ-ում ԱՄՆ դեստրոն Ջոն Դեֆերը առիթ ունեցավ ներկա լինելու Միացյալ Նահանգներում գտնվող միջուկային ռեակտորի հետ հեռահար կապի հաստատմանը: Սա առաջին անգամն էր Կոլոկասում, եւ փորձագետները կարողացան հեռահար կերպով գործածել Վիսկոնսինի համալսարանի (Մեդիսոն) TRIGA հեռագոսական ռեակտորը լաբորատոր վարժությունների նպատակով: Այս աննախադեղ ձեռնարկը հնարավոր դարձավ ամիսներ տեւած ղլանավորման ու կազմակերպական աշխատանքների շնորհիվ:

Իրական ժամանակի ռեժիմում գործող այս ռեակտորային լաբորատորիաների հետ հեռահար միացումը նախատեսված էր ԱՄՆ էներգետիկայի նախարարության հովանու ներքին կազմակերպված աշխատողովի ժամանակ ԳԳ-ում ԱՄՆ դեստրոն Ջոն Դեֆերը առիթ ունեցավ ներկա լինելու Միացյալ Նահանգներում գտնվող միջուկային ռեակտորի հետ հեռահար կապի հաստատմանը: Սա առաջին անգամն էր Կոլոկասում, եւ փորձագետները կարողացան հեռահար կերպով գործածել Վիսկոնսինի համալսարանի (Մեդիսոն) TRIGA հեռագոսական ռեակտորը լաբորատոր վարժությունների նպատակով: Այս աննախադեղ ձեռնարկը հնարավոր դարձավ ամիսներ տեւած ղլանավորման ու կազմակերպական աշխատանքների շնորհիվ:

Ռաֆայել Իշխանյանի կիսանդրու բացում

Բանասեր, լեզվաբան, մատենագետ Ռաֆայել Իշխանյանի անվան N 153 հիմնական դպրոցի առջև երեկ տեղի ունեցավ նրա կիսանդրու բացումը: Հիմնադրումից՝ 1971 թվականից ի վեր Երեւանի 153-րդ հիմնական դպրոցն այդպես էլ թվով էին տարբերում, սակայն մեկ տարի առաջ՝ մայիսին կրթության անվանակոչվեց Ռաֆայել Իշխանյանի անունով: Դպրոցում հոր կիսանդրին տեսնելու ցանկությունը, նրա ժառանգությունը սերունդներին փոխանցելու առաքելությամբ, դուստր՝ Վարդանուց Իշխանյանը թակեց բազմաթիվ դռներ, ի վերջո գտնվեց հարմարագույն լուծումը:

Ռաֆայել Իշխանյանը 1991 թվականից մինչև կյանքի վերջին օրերը (1995) Ազգային գրադարանի սնորեն է եղել: Նա ազգային ու լեզվական հարցերով մի Եւրոպական օրաթերթում, միտք դասական ուղղագրությամբ: Մ. Տ.

Ավարտվել է դպրոցականների առարկայական օլիմպիադայի ֆաղափային փուլը

Երեւանում ամփոփվել են դպրոցականների առարկայական օլիմպիադայի ֆաղափային փուլի արդյունքները: Օլիմպիադային մասնակցել է 8-12-րդ դասարանների 8500 աշակերտ, որոնցից 381-ը արժանացել են առաջինից երրորդ կարգի դիպլոմների: Առաջին կարգի դիպլոմի արժանացած 67 մասնակցներին դարձնելու ու դիպլոմները հանձնել է Երեւանի ֆաղափային տեղակալ Վան Վարդանյանը: Երեւանի ֆաղափային արժանիության վարչության մեմբ Քայանե Սողոմոնյանը առարկայական օլիմպիադայի անցկացման կազմակերպչական հարցերում տարեցատրի առաջընթաց է նկատում: «Հանձնաժողովի կազմն ամեն տարի փոփոխվում է: Այս տարի հանձնաժողովում ընդգրկված են եղել ուսուցիչներ ու բուհերի դասախոսներ: Մասնակցներին հնարավորություն էր տրված բողոքարկելու արդյունքները, սակայն փաստը, որ թե՛ օլիմպիադայի ընթացքում, թե՛ ավարտից հետո որեւէ բողոք չի արձանագրվել, նշանակում է, որ դպրոցականների օլիմպիադան տարեցատրի ավելի լավ է կազմակերպվում: Ի դեմ, այս տարի այն անցկացվել է դեռեւս 2011

թվականին ֆաղափային Տարուն Մարգարյանի կարգադրությամբ՝ առարկայական օլիմպիադայի ֆաղափային փուլի հաստատված կարգով»:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԻՐ
Հրատարակութեան ԻԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԻՐ» ՄՊԸ
Երեւան 0010, Հանրապետութեան 47
Ե-mail: azg@azg.am, azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱԿԵՏԻՅԵԱՆ հեռ. 060 271117
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ հեռ. 060 271113
Հաշվապահություն (գովազդ) հեռ. 582960
060 271112
Լրագրողների սեկցիա հեռ. 060 271118
Համակարգչ. ծառայություն հեռ. 060 271115
Շտաբային լրատվական ծառայություն
հեռ. 060 271114, 010 529353
Համակարգչային ծառայություն՝ «ԱԶԳ» թերթի

Սկիզբը՝ նախորդ համարում
***

Բայց եւ այնպէս, Կովկասում կամավորական բարձրագույն լուծարումով արեւմտահայութեան բազմազան շիւղերը հայրենի սարածներն ազատագրելու եւ հայ ժողովրդի ամբողջութեան բնական իրավունքը պահպանելու արեւելքի զգացումը եւ նա ձեռնամուխ է եղել սեփական ուժերով կամավորական ճակատում կազմակերպելուն: Այդ նպատակով արեւմտահայերէն, մասնավորապէս, ԱՄՆ-ի հայրենասիրները կարեւոր բացահայտեցին աշխարհում իրականացրելու դժուարացող սերունդների բռնադատումը Կոնգրեսի որոշումներով մեկ հայաստանցի է «Յայոց օր», եւ, ի պատճառով Յայոց օրի, շուրջ 400 քաղաքացիներ կազմակերպել են Օսմանյան կայսրությունում հայերի նկատմամբ իրականացվող բռնությունների դասադատումը հավանաբար, բողոքի ելույթներ ու ցույցեր, ինչպէս նաեւ հայաստան բազմաթիվ միջոցառումներ, հանգանակություններ եւ այլն: Ամերի-

մարմինն ԱՄՆ-ում եւ կարճ ժամանակում ԱՄՆ-ում արդեն ստեղծել է 187 մասնաճյուղ: Միութեան ամերիկահայ նյութական ու բարոյական ուժերը համախմբել եւ դրանք ի սպաս է դրել Յայաստանի ազատագրման ի նպատակ, ինչպէս նաեւ՝ հայաստանի տրոհազանգուի եւ դիվանագիտական ձեռնարկներ իրականացրել ամերիկյան ֆառաֆական բռնակներուն: Ամերիկյան դաշնային կազմակերպությունը կողմնակցել է որոշեալ ամերիկահայ գաղութը ներկայացնող մարմին՝ դառնալով հայկական առաջին լրբիսական կազմակերպությունը ԱՄՆ-ում:

Յայաստանի ազատագրության նպատակով Ամերիկայի հայ ազգային միության իրականացրած կարեւոր ձեռնարկներից է ամերիկահայության բազմազան կամավորական բարձրագույն կազմակերպումը, որը մեծ խանդավառություն է առաջացրել գաղութում. «Յազարաւորներ կը ձգէին հանգիստ աշխատանք ու գրասեղան, աղաւթով կեանք ու փայլուն աղաւթ՝ զօրացնելու համար կորիզը «հայկական բանակին»»: Կարճ ժամանակում՝ ընդամենը վեց ամսում (1917 թ. հունիսի 9 - նոյեմբերի 3), ֆրանսիական հոկանավորության ներս սկսված կամավորա-

գետն» («Legion Armenienne»): Նա մեկ ամիս բարունակ իր գրավման սակ է դադարեցրել Պաղեստինը, Լիբանանը:

«Յայկական լեգեոնը» Յայոց ցեղասպանությունից ընդամենը երկու ամիս անց ձեռնարկած առաջին զուտ հայկական զորամիավորն էր՝ սարբեր երկրներից (ԱՄՆ, Եվրոպա, Եգիպտոս, Յարավային Ամերիկա, Ավստրալիա եւ այլն) ժամանած 4.000-5.000 զինուորականների մասնակցությամբ, արդիական բանակի կազմությամբ, ռազմաճակատում, թեւէ ֆրանսիական բանակին առընթեր, սակայն՝ նրանից անջատ, իր յուրահատուկ ազգային դիմագծով: Այն իր կազմությամբ՝ բարձրաստիճան հրամանատարական կազմով, աստիճանակարգով զինվորականներով, զենքով ու զինամթերքով, ռազմական այլ հասկանիչներով ու կարգադրությամբ լիովին համապատասխանում էր ժամանակի առաջավոր բանակներին: Լեգեոնական լեյտենանտ Վահան Փորթուգալյանի բնորոշմամբ. ««Յայկական Լեգեոնը», որդեկան զինյալ բանակ, բառիս իրական եւ ամբողջական իմաստով, առաջին հայկական ռազմական ուժն էր, որը ստեղծվել էր դարեւ անց դեռական սկզբունքների հիման վրա»:

հրամանատարներ Ջիմ Չանգալյանին, Ջոն Շիւմանյանին եւ այլոց, ինչպէս նաեւ՝ Ազգային միությունների անդամներին:

1920 թ. օգոստոսի 10-ին ԱՄՆ-ի հաշտության դաշնագրից, որով Կիլիկիան հանձնվում էր ֆրանսիայի հովանավորությանը, հայերին կրկին հույս է ներշնչել ֆրանսիայի օգնությամբ Կիլիկիայում հայկական ինքնուրույն ղեկավարում ստեղծելու համար: Նույնիսկ նշանակվել է կառավարիչ՝ հանձնի Սիհրան Տամասյանի, որի նստավայրը լինելու էր Արաբայում: Սակայն 1919 թ. Օսմանյան կայսրության կայսրությունում սկզբնավորված եւ հուժկու թափ ստացած բեմալական բարձրագույն եւ ֆրանսիայի մեծավորարեւելյան ֆառաֆականության մեջ տեղի ունեցած բազմաթիւ արդյունքում ֆրանսիական զինվորական իշխանությունը մեկ օր անց ցրել է հայկական այլ կառավարությունը, իսկ նույն թվականի սեպտեմբերի 27-ին լուծարել արդեն զարմանք մասնակի զինաթափման ենթարկված եւ հեզգիտե սակավազոր «Յայկական լեգեոնը» (չորս զունարակից մնացել էր միայն մեկը. 5000 կամավորներից՝ նվազ քան 1000): 1921 թ. սկզբին «Յայկական լեգեոնը» վերջնականապէս լուծարվել է:

Ամերիկահայերի մասնակցությունը հայ կամավորական բարձրագույնին

Մեկնաբանութիւն՝ Առաջին աշխարհամարտից մինչեւ Արցախյան ազատամարտ

կյան ժողովուրդն իր արեւելքային ու համաբնակչությունն է արեւմտահայերէն իթթիհասական ղեկավարումն հետադարձելու ու հալածվող ֆրանսիական ազգայինների եւ նրանց ի նպատակ նկիրաբերել ավելի քան 30 մլն դոլար: Ֆրանսիայի եւ Մեծ Բրիտանիայի կառավարությունները, Պողոս Նուբարի մասնակցությամբ, համատեղ համաձայնության էին եկել (1916 թ. հոկտեմբերի 27-ի Սայքս-Պիկոյի համաձայնություն)՝ կազմել հայ, ինչպէս նաեւ սիրիացի կամավորներից բաղկացած «Արեւելյան լեգեոն» («Legion d'Orient») անվանումը կրող զորամիավոր, որը, իբրեւ օժանդակ ուժ, զարմարեցրէր ֆրանսիական բանակի կազմում ղեկավարելու բացառապէս Ասիական Թուրքիայի մաս կազմող Սիրիայում եւ Կիլիկիայում, այնուհետեւ՝ թուրքերի դէմ հաղթանակից հետո, որդեկան ֆառաֆառ ուժ, աղաւթով ֆրանսիական հոգասարության ներս Կիլիկիայի ինքնավարությունը: «Արեւելյան լեգեոնը» կազմակերպման ծախսերն իր վրա էր վերցնելու ֆրանսիական կառավարությունը, որը հոգալու էր կամավորների տեղափոխման ծանադարհածախսը, հիվանդության ու հաշմանդանության ծախսերը, կամավորները մարզելու եւ դեկավարելու էին ֆրանսիական սպանների կողմից, վարձատրելու էին ֆրանսիական զինվորների նման: Լեգեոնը սկզբնապէս հաստատվելու էր Կիլիկիայում, ուր ժամանելու էին Սարսելի, Բորդոյի եւ Փոքր Սաիդի գրասենյակներում գրանցված սարբեր վայրերից ժամանած հայ կամավորները:

Արցախյան ազատամարտի մասնակցած «Խաչակիրներ» շոկատը

1916 թ. նոյեմբերի 26-ին հիմնվել է օսմանյան հոգասակներից կամավոր հիմունքներով հավաքագրված «Արեւելյան լեգեոնը», որի կորիզը կազմում էին Ֆրանսիայի շուրջի Պորս-Սաիդում աղաւթաւանած 600 մուսալեռցիները:

Կամավորական բարձրագույն մեծ ոգեւորություն է առաջացրել սարագիր հայության, հասկապէս՝ ամերիկահայության բազմազան: Գամալաբանման նկատմամբ ամերիկահայ ազգայինների դրեւուրած բարձր գիտակցության շուրջի ինքնավոր է դարձել 1917 թ. մարտի 16-26-ը Բոսնոնում անցկացնել ֆառաֆական չորս կուսակցությունների միջեւ համաբնակչության բանակցություններ, որոնց ընթացքում եւ կազմակերպվել է Ամերիկայի հայ ազգային միությունը (ԱՅԱՄ)՝ բաղկացած ֆառաֆական չորս կուսակցությունների (ՍՂԳ, Վերակազմյալ հնչակյան, ԳՅԳ, ԳՅՄ), ազգային երկու եկեղեցիների (առաքելական, ավեստրանական) եւ ԳԲԸՄ ներկայացուցիչներից: Առաջին աշխարհամարտի սկսվելուց ի վեր առաջին անգամ էր, որ հայ ֆառաֆական կուսակցությունները, մասնավորապէս ԳՅԳ-ն, միասնականություն էին հանդես բերել ազգային կարեւոր ձեռնարկների իրականացման գործում: Ամերիկայի հայ ազգային միությունը (աւեստրանիէ՝ Սիհրան Սվազլյան) իր գործունեությունը համաձայնեցրել է Փարիզի Ազգային դաշնակցության հետ՝ հանդիսանալով նա լիազոր ներկայացուցչական

կան բարձրագույն իրենց մասնակցությունը բերելու նպատակով արձանագրվել է 5.000 ամերիկահայ, սակայն փոխադրական միջոցների սղության դաշնառով մեկնելու հնարավորություն է ընձեռնվել ընդամենը 1.172-ին (վերադարձ է ընդամենը 250 հայ): Մեծ մասամբ բեւառցի, սեբասացի, խարբերցի, արաբկիրցի, չնուրեցի, սիգրանակերցի, հուսեյնիկցի այլ երիտասարդները ներառել են ԱՄՆ-ի գրեթէ բոլոր հայաբնակ հասկանքները (օրինակ՝ միայն Մասսաչուսեթսի նահանգից՝ 424 կամավոր, ընդ որում, շուրջ 1.000 հայ ունեցող Լոուրենս ֆառաֆից՝ 78, Ուսրից՝ 76, Բոսնոնից՝ 6): Կամավորագրվածների մեծ մասը կուսակցականներ էին՝ վերակազմյալ հնչակյաններ, դաշնակցականներ, սոցիալ-դեմոկրատ հնչակյաններ, ռամկավարներ: «Արեւելյան լեգեոն» կամավորագրված ամերիկահայերի կազմում կային նաեւ մի բարձրաստիճան զինվորականներ (հրամանատարներ Ջիմ Չանգալյան, Յայկ Ազգայան, Տիգրան Պոլաճյան, Ռուբեն Գեյրան, Վահան Չուրկենց, Վաղարշակ վրդ. Արեւիկոնի, Ջոն Շիւմանյան եւ այլն):

Արդեն 1918 թ. կետեւին «Արեւելյան լեգեոնը» կազմում հաշվվում էր շուրջ 5.100 հայ: Ժամանակակիցների զննահասմամբ. «Անկրնար շուրջ բարձրագույն 10000-ի եւ 20000-ի, եթէ միայն մեր «դաշնակիցները» կամեանային. եթէ չդաւանանէին...»:

1916 թ. հոկտեմբերին Լոնդոնի ֆրանսիական դեսպանատանը Փարիզի Ազգային դաշնակցության նախագահ Պողոս Նուբարի մասնակցությամբ Սայքս-Պիկոյի ներքին դաշնակցության համաձայն Կիլիկիայի ազատագրման իրականացնելու եւ «Կիլիկիան ամբողջութեամբ հայերուն ձգելու» խոստման ի դաշնակցության 1918 թ. դեկտեմբերի 17-19-ին «Յայկական լեգեոնը» ուժ է դրել բաղձալի Կիլիկիա՝ վերահսկելու եւ դաշնակցութեամբ ստեղծագրական հենակետերը, հայաբնակ Ադանան, Այնթաղը, Մարաշը, Ուրֆան, Գազնը եւ այլուր: Որդեկան Ամբողջական Յայաստանի դաշնակցության (ներառած՝ Յայաստանի Գամառաղեւոնները եւ Յայ ազգային դաշնակցությունը) ներկայացուցիչ Սիհրան Տամասյանն ուղարկվել է Կիլիկիա դեկավարելու «Յայկական լեգեոնը» ֆառաֆառ զինվորականության (միլիցիա) գործունեությունը, դաշնակցութեամբ տեղի հայ բնակչության կյանքի ու զոյրի անվանագործությունը:

Պաշտարանի ավարտից հետո ֆրանսիական դրոշմի ներս մարտնչած ամերիկահայ լեգեոնականները հանձնվել էին բախտի մահաճոյրին, եւ միայն Ամերիկայի հայ ազգային միության շուրջի էր, որ նրանց վերադարձնու կարիքով մասը ստացել է նյութական օգնություն, իսկ բազմաթիւ ամերիկաբնակ կամավորների շուրջի Սիւրբան դաշնակցութեամբ:

Պաշտարանի ավարտից հետո ֆրանսիական դրոշմի ներս մարտնչած ամերիկահայ լեգեոնականները հանձնվել էին բախտի մահաճոյրին, եւ միայն Ամերիկայի հայ ազգային միության շուրջի էր, որ նրանց վերադարձնու կարիքով մասը ստացել է նյութական օգնություն, իսկ բազմաթիւ ամերիկաբնակ կամավորների շուրջի Սիւրբան դաշնակցութեամբ:

Պաշտարանի ավարտից հետո ֆրանսիական դրոշմի ներս մարտնչած ամերիկահայ լեգեոնականները հանձնվել էին բախտի մահաճոյրին, եւ միայն Ամերիկայի հայ ազգային միության շուրջի էր, որ նրանց վերադարձնու կարիքով մասը ստացել է նյութական օգնություն, իսկ բազմաթիւ ամերիկաբնակ կամավորների շուրջի Սիւրբան դաշնակցութեամբ:

Արցախյան ազատամարտի իրենց մասնակցությունը բերած սակավաթիւ սփյուռֆառ կամավորների բարձր ուրույն բաժնի է ունեցել նաեւ ԱՄՆ-ի հայաբնակ համայնքի անձնուրազ հասկանքը: Արեւելից եւ մասնավորապէս ԱՄՆ-ից ժամանած կամավորները 1915-1923 թթ. Օսմանյան կայսրությունում ֆրանսիական ինքնուրույն կամավորների բարձրագույն ինքնուրույն կամավորական զորքերի ղեկավարման անուրույն սահմանագծային վերջին սերունդի ներկայացուցիչներն էին: Նրանք Յայաստանի ազատագրության հայ գաղտնի բանակի (ASALA-Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia) (1975 թ.) երբեմնի անդամներն էին կամ՝ դաշնակցական արդարաւսույցի հույսով եւ ազգային

Ներգաղթյալների խնդիրներն են Ըվեդիայում

Ըվեդիայի մայրաքաղաք Սոնկոլոնում եւ արվարձաններում լույս չհանող զիջումները չէին դարձնում ավստրալիացիների հրկիզումները, ուսիկանների ֆաբրիկաները, ջարդարարությունը: Երկրի վարչապետ Ֆրեդ Ռեյնֆելդը հանդարտության կոչերը արդեն չորս օր մնում են անդադարաւոր: Ֆրանսիայից հաղորդում է, որ Սոնկոլոնի արվարձաններում զգալի թիվ են կազմում Գյուստային Աֆրիկայի եւ Մերձավոր Արեւելքի երկրներից եկած ներգաղթյալները: Երեկ զիջումները խնդիրներ են սկսվել նաեւ Ըվեդիայի հարավում: Մայրաքաղաքի հարավային արվարձան Ռազվեդում հրկիզվել է ուսիկանության սեղան: Հագասայում հինգ ճանաչելի երեխաներ ֆաբրիկայի մոտ շարժվել են ուսիկանների ցուցաբերողներ: Բողոքի ելույթների կենտրոն Սոնկոլոնի Երջան Դոնայուն է, որտեղ անցյալ շաբաթ տեղի ունեցած միջադեպը բողոքից կրեց: Այն ժամանակ ուսիկանները զնդակահարեցին 69-ամյա մի ներգաղթյալի, որը մաշեցնելով սղաճարանը եր իրենց:

«Վարետուր է հիշել, որ հարեանի ավստրալիացիներն ոչ թե խոսքի ազատության դրսեւորում է, այլ խոլիզանության», հայտարարել է վարչապետ Ռեյնֆելդը: Այս կադրակցությամբ «Ֆիզարո» թերթն արձանագրում է, որ ներկայիս բռնարարների տեսարանները խիստ անսովոր են խաղաղ Ըվեդիայի համար, որը հայտնի է սոցիալական արդարության ֆալաֆականությամբ եւ օտարերկրացիների հանդեպ բարեհաճ վերաբերմունքով: Եվրոպայում վերջին տարիներին Ըվեդիան դարձել է գաղթականների նախընտրյալ երկիրներից մեկը: Ըվեդիայի բնակչության մոտ 15 տոկոսը կազմում են արտերկրյան ծնված անձինք: Վարչապետ Ռեյնֆելդը դա համարում է հղափարալուր

Լոնդոնում իսլամիսները ստանել են բրիտանացի զինծառայողի

Բրիտանական ITV հեռուստաալիքի կայքէջում մայիսի 22-ին տեղադրվել է նույն օրը Լոնդոնում բրիտանացի զինծառայողի ստանալով երկու սեանոթը իսլամիսներից մեկի տեսագրված ելույթը: Այնտեղ կարելի է տեսնել արյունոտ ձեռքերով խոսակցող զինվոր եւ մաշեցնող բռնած մի սեանոթը շղամարդու, որը փորձում էր դաժնաբարել կասարված սղանությունը: «Այս տարածարում մեծ տղաներից մեկն այն դաժնաբար, որ ամեն օր մահմեդականներ են մեռնում: Մեծ երկրում ենք ալլախով, որ երբեք չենք դադարեցնի մայրաքաղաքը, եթե դուք մեզ հանգիստ չթողնեք... Մեծ մարտավոր ենք ձեր դեմ մայրաքաղաքում, ինչպես դուք եք մայրաքաղաք մեր դեմ: Այն ընդ ակն, ասան ընդ ասան», ասում է երկու մարդաստաններից մեկը:

Իր ելույթի վերջում նա կոչ է անում սաղալել բրիտանական կառավարությունը, որը «թափ ունի» հասարակ մարդկանց վրա: Դրանից հետո նա հեռանում է տեսախցիկից եւ մոտենում ճամփեզիմ ընկած սղանվածին: Լոնդոնի հարավ-արեւելքում Վոլվիչի Երջանի փողոցներից մեկում մայիսի 22-ին բրիտանացի զինծառայողի սղանության ակամատեսներից մեկը «Մայր նյուզ» հեռուստաալիքի թղթակցին դասնել է հետեւյալը. «Երկու սեանոթը շղամարդիկ կասարած էին զազանների դեմ: Նրանք զոհի մարմինը իջեցրին մայրից եւ թողեցին փողոցի մեջտեղում: Դրանից հետո քան մնացին տեղում, թափահարելով դանակներ եւ ասրճանակը, աղա ակամատեսներին խնդրեցին լուսանկարել եւ տեսագրել իրենց»:

Մոտ 20 րոպե անց դեղորկ վայր հասած ուսիկանների հետ փոխհրձոգության ժամանակ երկու մարդաստանները վիրավորվել են եւ սարվել Լոնդոնի սարքեր հիվանդանոցներ, որտեղ հսկողության տակ են: Ուսիկանությունում նախաճանություն արդյունքների հիման վրա հայտարարել են, որ միջադեպը կարելի է դիտարկել որպես «իսլամիսների ֆաղափականություն դասճանաչանված ահաբեկչական հարձակում»: Ակամատեսները «Մայր նյուզին» ասել են, որ զոհին ճանաչելի հարվածներ հասցրած հանցագործները հարձակման ժամանակ թաքնվել էին «ալլախ աբար»:

ոսնահարված արժանադատության վերականգնման վրեժով լցված ողջախոհ ու նվիրյալ հայորդիներ, որոնք, հիմնականում լինելով Մերձավոր Արեւելքի դասերազմներում թրջված սերունդ, ինչպես նաեւ՝ Մերձավոր եւ Միջին արեւելքի երկրներից դեղորկ ԱՄՆ կրկնազաղթածներ կամ նրանց սերունդներ, իրենց մեջ դեռեւս կրում էին Առաջին աշխարհամարտի սարիներին հայկամավորական բարձրան հերոսական ավանդույթների հիշողությունը եւ Հայաստանը ազատագրված ու միասնական տեսնելու նվիրական երազանքը:

Արցախի ազատագրման գործում իր անօրինակ սխաղործությունների համար ազգային հերոսի կոչման արժանացած նահապետ հրամանատար Սոնթ Մելիքյանը (ծնվ. 1957 թ. Վիսեյլիա, Կարիֆոնիա) հայ ֆաջարի կամավորի առատելական-սիդար օրինակ է դարձել: Հերոսաբար զոհված հրամանատար ֆրեզնոարենակ Կարո Զահեջյանը (ծնվ. 1962 թ., Հայեթ) կազմավորել է ղեկավարել է «Խաչակիրներ ջոկաքը»: Արցախյան ազատամարտում անձնուրաց կոչվել են ամերիկահայեր Հահեն, Արան, Հահիկը, Վաչիկը, Սափոն եւ ուրիշներ:

Զգալի է եղել Արցախյան ազատամարտում ԱՄՆ-ի հայ համայնքի ցուցաբերած նյութական աջակցությունը, ինչպես նաեւ՝ ռազմական տեխնիկա, հանդերձանք, դեղորայք եւ այլն առաքելու առումով:

Ամերիկահայերի մասնակցությունն ու աջակցությունը Արցախյան ազատամարտի ընթացքում ակնհայտ էր լինել, եթե խանդավառված անհաս նվիրյալներից բացի է, առավել սփյուռքի ֆաղափական կառույցները եւս, որոնք կոչված են համայնքելու հայությանն ազգային գերխնդիրների շուրջը, կազմակերպելու իրենց համայնքն անցյալ դարակազմի հայկամավորական բարձրան օրինակով եւ իրենց ողջ կարողությունը ներդնելու օտար գերության մեջ զսնվող դասական Հայրենիքի 9/10 հողատարածի մի փոքրիկ հասկանալի ազատագրելու Մայր Հայաստանի ջանքերին, մանավանդ որ առիթ էր հիմնավորելու ազգային կուսակցական այն դրույթը, թե՛ «Մեծ մեր վրա դեմ է հույսներս դնել եւ ոչ թե՛ օտար տերություններին»: Այդ մասին իրենց վրդովմունքն են արտահայտել նաեւ Ես ու Ես ամերիկահայ կամավորներ: Բնութագրական է ՀՀ-ի նախկին անդամ Կարո Զահեջյանի դասադարձող խոսքերը՝ ուղղված ազգային ավելի քան մեկդարյա կուսակցությանը. «Դուք մեզ սորվեցուցիք. ձեր դասադարձող զինուորներն են մեծ: Ինչո՞ւ մեզ չեք թողնում զանգ Դարաբաղ: Կարող է կենդանի դաճակցականների երդումը սարքել է մեր երդումից: Ես այ դաճակցական զինուոր եմ: Դուք մեզ սորվեցուցիք դաճակցական յեղափոխական երգերը, մեզ ասացիք դուք Անդրանիկ էք դաճակցու, Գեորգ Զաուր էք դաճակցու: Ազգին ծառայեցիք: Օրը եկել է, ժամանակը եկել է, հիմա ասում էք մի՞ գնա: Եղ մեկը չեմ կարողանում...»:

Եվ այդուհանդերձ, բնորոտի, օջախի, հողի, հայրենիքի զիսակցությունն ունեցող հայ ժողովուրդն իր նվիրյալ ու ֆաջարի մարտիկներով հաղթեց Արցախյան ազատամարտում:

***

Ամփոփելով հայ կամավորական բարձրան մեկդարյա բարձրանացի ներկայացումը, նշենք, որ Առաջին աշխարհամարտը համար առիթ էր միջազգային դավադիր ուժերի համար իրենց ծավալադասական ծրագրերն իրականացնելու: Դրանք, որոնք ծրագրել էին հայ ժողովրդի բնաջնջումն իր դասական բնօրրանում՝ սարածը իրասոնեթափելու նոդասակով, չէին կարող թույլ տալ, որ հաղթանակող Ռուսաստանի ու Ֆրանսիայի առաջադեմ ուժերի աջակցությամբ տեղացի եւ արտերկրի հայ կամավորների մղած ազատագրական արդար ու հաղթական մայրաքաղաքները հայկական դասական սարածներն իրենց օրինական տերերին՝ հայերին վերադարձվելով:

Որպես դավադրության մի մաս Մեծ Բրիտանիայում ծրագրվեց եւ տեղական «դեմոն» (հավասարափոխ եղած) ռուս կա-

մակասարների ձեռնով գործի դրվեց հակաիսլամական բոլեւիկյան բարձրան, երբեմնի հզոր ցարական Ռուսական կայսրությունը սաղալելու նոդասակով: Պեճականության կործանման արդյունքում բնական է, որ ռուսական զորք դեմ է դուրս բերվեց ազատագրված հայկական սարածներից, ինչը կատարեց նաեւ Կովկասում հայ կամավորական բարձրան հաղթանակը:

Կիլիկիայի դարազայում եւս նույնը եղավ. Ֆրանսիան, ենթարկվելով Մեծ Բրիտանիայի եւ Ռուսական կանգնած դավադիր ուժերի ծավալադասական կարգադրություններին, հակառակ Մերձավոր Արեւելքում «Արեւելյան/Հայկական լեզոնի» Ֆրանսիայի օգտին սարած փայլուն հաղթանակների, իր զորքերը դուրս բերեց Կիլիկիայից՝ հայերին մասնելով հուսալաբության եւ լինումի:

Այնպես որ, երկու դեղորկ էլ հայ կամավորական բարձրան, հակառակ իր արձանագրած ռազմական հաջողությունների, դասադարձված էր, քանի որ իրեն աջակցող դասակարգի երկրները՝ Ֆրանսիան եւ Ռուսաստանը, իրենք էին դարձել դավադրությունների զոհեր, իսկ դեմակամազուրկ եւ տեղահանության հետեւանվով աշխարհով մեկ սփռված հայության ազգային լիազոր կառույցները, հակառակ իրենց գործադրած ջանքերի, առավել եւս ի վիճակի չէին գեր մնալ միջազգային խաղաղամեծներից:

Դարեր շարունակ դեմակամությունից եւ վարչաարածային սահմանաբաժանումներից զուրկ հայությունը միայն 1828 թ. ցարական Ռուսաստանի հովանու ներքին անցած Արեւելյան Հայաստանի մի հասկանում, բազմաթիվ փորձություններ դիմակայելով, սկզբում որպես Հայկական մարզ (1828-1840 թթ.), Երեւանի գավառ (1840-1849 թթ.), Երեւանի մահանգ (1849-1918 թթ.), հետագայում՝ Հայաստանի Առաջին Հանրապետություն (1918-1920 թթ.), աղա՛ խորհրդային Հայաստանի Հանրապետություն (1920-1991 թթ.) եւ այդ հենքի վրա ստեղծված ներկայիս Հայաստանի Հանրապետությունն է: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետություն, կարողացել էր դաճակցել իր գոյությունը դեմակամությամբ, որպես համայն հայության զուրկուհու եւ անձնազոհության օրրան, որպես աղազա Սիդայալ Հայաստանի հենք:

Առաջին աշխարհամարտին իրենց մասնակցությունը բերած ամերիկահայ կամավորների համեմատությամբ Արցախյան ազատամարտում նրանց թվականակի կերակրված ընդունվել է հետեւյալը՝ «Սաղալելու կաթսայի» դայմաններում, սերնդափոխությամբ ազգային ինքնության հետզհետե խաթարման, ձուլման եւ համախաթեցման անխուսափելի գործընթացի:

Հայաստանի, ինչպես նաեւ Սփյուռքի ռազմական դաճակցի կոփված Արցախյան ազատամարտը Հայաստանի եւ Արցախի ազատ ու անկախ հանրապետությունների ստեղծման փաստից բացի, եւ դրանից առավել, իր համազգային ընկալմամբ իրավամբ ազդարարեց նաեւ դարերով փայլաբայած ազգային տեսլականի՝ Ազատ, Անկախ եւ Սիդայալ Հայաստան ստեղծելու իրատեսական գործընթացի սկիզբը: Այն հնարավոր դարձավ անսակարկ հայրենասիրության եւ ազգային կարողությունների Հայաստանակենտրոն մոթիլիզացիայի դայմաններում եւ հետեւանում, որը բոլոր ժամանակներում օրինակ դեմ է ծառայի ինչպես մեզ հայաստանաբնակներին, նույնպես եւ արտերկրի բազմաբնակներին հետզհետե համախաթեցվող մեր հայրենակիցների սերունդների համար: Զանի որ ներկայիս արագընթաց զլորալացման դայմաններում ռազմասրատեզիական խոցելի եւ սարածաբարձրանից դավադիր գործընթացների կիզակետում զսնվող արդկության ֆաղափականության օրրան Հայաստանի դեմակամության դասադարձվելով վեր է անել տեսակի անհասական ու խմբակային Եսերից:

ԲՆԱՐԻԿ ԱՎԱԶՅԱՆ,
 ՀՀ ԱԿՏ Պատմության ինստիտուտի ավագ գիտնական, դասական գիտությունների թեկնածու

ԲԵՅՐՈՒԹ

Տայ դոնեցիայի ու կերդարվեստի շեղ ժողովածու արարե՞րեն լեզվով

Ինչդեռ տեղեկացնում է ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության մամուլի, տեղեկատվության եւ հասարակայնության հետ կապերի վարչությունը, մայիսի 22-ին Բեյրութի «Բիել» համալիրում «Դար ալ Մուրադ» հրատարակչատունը Լիբանանում ՀՀ դեսպանության, Հայկազյան եւ մի Եւրոպայի համալսարանների աջակցությամբ, Հայոց ցեղասպանության 100-ամյակին նվիրված միջոցառումների շրջանակներում կազմակերպեց «Մեր բանաստեղծները, որոնք կերտեցին ՀՀ դեսպանի փառքը» արարե՞րեն լեզվով տպագրված ժողովածուի շնորհանդեսը:

Գրում արարական աշխարհի ընթերցողին է ներկայացվում հայ բանաստեղծների ստեղծագործությունների արարե՞րեն թարգմանությունները:

Երեկոն, որին ներկա էին շուրջ 1000 հրավիրյալներ, այդ թվում՝ Լիբանանի նախագահի ներկայացուցիչ, Պեյթանի նախարար Փանոս Մանճարյան, ներկա եւ նախկին նախարարներ, Պեյթանի նախագահներ, խորհրդարանի անդամներ, օտարերկրյա դիվանագետներ, Տարբեր համայնքների ֆաղափական եւ հոգեւոր այրեր, հայ համայնքի Տարբեր կառույցների ղեկավարներ եւ ներկայացուցիչներ: Հանդիսությունն անցկացվեց ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի հովանավորությամբ:

Հանդիսության սկզբում հնչեցին Լիբանանի եւ Հայաստանի օրհներգերը: Այդ բացման խոսքում «Դար ալ Մուրադ» հրատարակչատան սեփականատեր եւ գլխավոր խմբագիր Միսթի Մուրադը երախտի խոսք ուղղեց գրքի թարգմանիչ Ժյուլի Մուրադին, խմբագրման աշխատանքներին մասնակցած գրականագետ Երվանդ Տեր-Խաչատրյանին ու արվեստաբան Շահեն Խաչատրյանին, ինչդեռ նաեւ բարերարներին, մասնավորապես՝ Երզն Սամվելյանին, ում աջակցությամբ հնարավոր եղավ լույս ընծայել նախագծերը չունեցող ժողովածուն:

Հանդիսությանը ներկա ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանի ներ-

կայացուցիչ, հասուկ հանձնարարություններով դեսպան Լեւոն Սարգսյանը ներկայացրեց նախագահի ուղերձը, որում, մասնավորապես, ասված է. «Հայ եւ արաբ ժողովուրդների առնչություններն ունեն դարավոր ավանդույթներ: Մեր ժողովուրդները դասնության ընթացքում կարողացել են ճանաչել իրար, ակնածանով եւ հոգածությամբ վերաբերվել միմյանց խնդիրներին: Հայ ժողովուրդը մշտապես երախտագրեց արաբ ժողովուրդին՝ ցեղասպանությունից փրկված եւ հայրենագրված բազմազան հայերի հանդեպ ցուցաբերած եղբայրական վերաբերմունքի համար:

«Դար ալ Մուրադ» հրատարակչատան նվիրական ջանքերի շնորհիվ արաբական աշխարհի ընթերցասեր հասարակությունը հնարավորություն է ստանում առավել խորությամբ ճանաչելու հայ ժողովուրդին՝ սերտորեն առնչվելով նրա հարուստ դոնեցիայի, կերդարվեստի եւ մշակույթի լավագույն նմուշներին:

Մեր եղբայրական ժողովուրդների բարեկամությունը հիմնված է լիբանանահայերի եւ Լիբանանի Պեյթանի փոխարձակ հարգանքի վրա: Այդ հասուկ վերաբերմունքի շնորհիվ է, որ Լիբանանի հայ համայնքն իր բազմաբովանդակ գործունեությամբ մասնակցում է Լիբանանի զարգացմանը եւ բարեկամությանը միջուկի հոգեւոր կյանքի, ազգային-ֆաղափական գործունեության եւ լուսավորչական մտքի կենտրոնը:

Լիբանանի Հայոց թեմի առաջնորդ Գեղամ արքեպիսկոպոս Խաչերյանը շնորհակալություն հայտնեց բոլոր այն մարդկանց, ովքեր սասար են կանգնել գրքի լույս ընծայման նախաձեռնությանը:

Փակման խոսքով հանդես եկավ Լիբանանի նախկին նախարար Դմիտրոս Զաթարը:

Հանդիսություն-երեկոն ուղեկցվեց հայ բանաստեղծությունների արարե՞րեն ընթերցմամբ եւ հանրահայտ «Կոմիքս» ֆառյակի երաժշտական կատարումներով:

Վարուժան Սահակյանի ալբոմի շնորհանդեսը եւ նկարների ցուցահանդեսը «Բյուրուկրասում»

Վարուժան Սահակյանը հասարակությանը ծանոթ է հասկապել մի քանի աչքի ընկնող կառույցներով՝ Երեւանում եւ Հայաստանի Տարբեր մարզերում: Սակայն նրա նկարչական արվեստն էլ արվեստագետի բացահայտելու մի առանձնակի հնարավորություն է, նրա էությունը նրբաբանորեն ծանոթանալու, ինչդեռ լինելու նոր բացահայտում: Այդ ամբողջին Վարուժան Սահակյանը հասել է իր վրձնի ազնվությամբ: Ծանրաբեռն չէր դաստիարակում իր նկարաչար ջանքերը: Դրանք արված էին առաջին հերթին իր համար, չկարողացվեցին որոնել ներկայի նկարչական մտայնությանը: Դա լուր ին-

նարահայտման դրսևորում էր, որը, սակայն, անդամայն դառնալու էր արվեստագետի սեփականությունը:

Վարուժան Սահակյանը ստեղծագործել է Տարբեր ժամանակներում՝ բնանկար, մայրուհի, դիմանկար: Իր հմտությունները փորձել է նաեւ ֆանդակի բնագավառում: Աշխատել է հիմնականում ջրաներկով, ունի նաեւ բազմաթիվ գծանկարներ: Բայց նրա ուսուցչության կենտրոնում հիմնականում բնությունն է՝ իր անկրկնելի դիմապատկերը եւ դրսևորումներով:

Շնորհանդես-ցուցահանդեսի բացումը տեղի կունենա «Բյուրուկրաս» գրախանութում, մայիսի 29-ին, ժամը 18:00-ին:

Սերժ Սարգսյանի «ժամանակը եւ փաստը» աշխատությունը առաջին ամբողջական ուսումնասիրությունն է հայկական վավերագրական կինոյի դասնության, որով հեղինակը զբաղվել է անցած դարի 70-ականներից, իսկ մինչ այդ Երեւանի վավերագրական ֆիլմերի կինոստուդիայում խմբագրի իր աշխատանքը ճանաչող եւ անցյալի հանգամանքները անցնող: Գիրքը գրելու առաջարկությունը արվել է «Հայկ» կինոստուդիայի գեղարվեստական ղեկավար, Հայաստանի կինեմատոգրաֆիստների միության նախագահ Ռուբեն Գեւորգյանցից:

Հայ կինոարվեստի մասին մինչ այժմ եղած գրականության ուսումնասիրությունը հեղինակին

տուն ստեղծված բազմաթիվ ֆիլմերի եւ դրանց ստեղծման դասնությանը, ինչդեռ «Երկիր հայրենի» լիաներստ ֆիլմը, որ Ավ. Իսահակյանը համարել է «հուզիչ դոնե» հայրենի երկրի մասին: Այսպես այլ առ այլ նկարագրված է սասանյակների դասնության ընթացքը, մերթնդները Տարբեր հիշողություններին, այս կամ այն ֆիլմի ստեղծման դասնության կենդանի դրվագների մեջբերումներով հեղինակը բարդացնում ավելի աշխույժ եւ տպավորիչ է դարձնում:

Գրականության եւ արվեստի նշանավոր գործիչներին նվիրված ֆիլմաբանի ավանդույթը սկիզբ է դրվել 1935-ին եւ բարունակվել դրանից հետո էլ: Կենսագրական, հորեյանական ֆիլմեր են ստեղծ-

վել Այդ նորի, ուրիշ կինոյի լեզուն իրականություն դարձրեց Արսավազ Փելեյանը, որի ստեղծագործական մոտեցումներն ու մտածողությունը առավել հանգամանակի են ներկայացված գրքում:

Ռուս եւ օտար կինոգործիչների Փելեյանի արվեստի մասին կարծիքներն ու տպավորությունները բավարար են հայ կինոավերագրողի գեղագիտական մտածողության եւ աշխարհընկալման մասին դասնությունը կազմելու: Փելեյանական կինոարվեստի կենտրոնածիրը, մոտեցումներն ու մեթոդը, թեմատիկ ընդգրկման խորությունն ու հասկապետներին բարձրագույնը փոխեցին կինոյի այս ժանրի մինչ այդ եղած ընթացումները: Եվ նրա առաջին

Տայկական վավերագրական կինոյի դասնության էջերից

բերել է այն համոզման, որ այդ ժողովածուներում (Ռ. Դզունի, Ս. Ռիզաեւ) վավերագրական կինոյի բաժինը բավարար չի ներկայացված, իսկ որոշ դեպքերում թույլ են տրված սխալներ, վրիպումներ: Ավելի հետեւողական աշխատանքը նա համարում է Վաղիմ Մելիքեյանի եւ Եմանուել Մանուկյանի ուսումնասիրությունները:

ժամանակի ընդգրկումով գրքի առաջին բաժինը 1923-1970-ականների կինոարտադրությանն է անդրադառնում, երկրորդը՝ 1970-2010 թվականներին: Հավելված բաժնում ներկայացված են «Երկիր հայրենի» եւ «Մարտիրոս Սարյան» ֆիլմերի խոսնակային տեքստերը: Հեղինակն իր բարդացնում սկսում է հայ կինոյի դասնության սկզբնավորումից՝ 1923-ի ապրիլի 16-ից, երբ Հայաստանում բացվեց «Պեյթան» կազմակերպությունը. առաջին դրվագներն էլ ֆիլմերից մեկը խորհրդային Հայաստանի ֆունդա մեթոդներով մասին էր դասնում: Հայ կինոարվեստի կազմման ճանապարհը ներկայացված է նոր ձեւավորող ճեղքատարադրական հասարակարգի դժվարին, արվեստի համար անենամաշվելու անհեթեթ գաղափարական դարադարձումների ու հրահանգների, կուլիսային ժանն ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նկարիչ հոգիներ: Հեղինակը, օգտվելով արխիվային նյութերից եւ հուշագրություններից, նկարագրում է այդպիսի մի քանի դրվագներ, ինչդեռ՝ Աղասի Խանջյանի եւ Երիցե Զարեցի վերջին հանդիպումն ու խոսակցությունը: Երբ Խանջյանի կյանքի ողբերգական ավարտի եղելությունները, երբ առաջինը Պարսկաստանից նոր տեղափոխված, բնական խոսակցությունների չորհանգումով, ինքնասպան է լինում, եւ Ե. Զուբարը ձեռքառնում է իր անհատական լուրջ արձագանքները: Կինոստուդիայի առաջին տնօրեն Դանիել Դզունին էա ձեռքառնում եւ ուղարկվում է սիբիրյան ախտարար: Այսպիսի դրվագներում, այնուամենայնիվ, մարդիկ բարունակել են աշխատել, ստեղծվել են ֆիլմեր: 1939 թվականին՝ «Սասնա ծռե» էպոսի 1000-ամյակի առիթով «Հազարամյակ» ֆիլմը, ապա «Խնդրության երկիրը», «Հայաստանի ժողովուրդը» եւ այլ լիաներստ վավերագրական ֆիլմեր:

Պատերազմային եւ հետպատերազմային ժամանակներում ներկայացված է բավականին մանրամասն, անդրադառնում է արտադրությանը եւ արտադրողներին: Պատերազմային ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալիս մշակույթի, գրականության գործիչներ՝ աղբյուրով կյանքային ու ստեղծագործական դժվարագույն դաժեք, ճակատագրական ծանր հետեւանքներով: Դավադիր ժամանակները իհարկե չհնայեցին նաեւ կինոգործիչներին, գոհեր դարձան ռուս ազգիկ ու նենգ գործարկների լաբիրինթոսային իրականության ֆոնին, որտեղ հանդես են գալի

